

Nachtzwaluwen

tekst 6

Bij de Nachtzwaluw (*Caprimulgus europaeus*) verlopen de balts en het broedgedrag als volgt.

Het mannetje glipt geruisloos tussen de bomen door. Soms gaat hij op een tak zitten "err-en": hij maakt een lang trillend geluid, dat klinkt als "errr-or err-or err". Soms antwoordt het wijfje en vliegt op. Hij volgt haar dan onmiddellijk, vliegt recht omhoog en maakt een aantal prachtige buitelingen, waarbij hij vaak zijn vleugels boven zijn rug tegen elkaar kletst. Vaak hoor je een kreet als "schroei". De achtervolging eindigt als ze een geschikte nestelplaats ergens op de grond gevonden hebben. Ze strijken samen neer, het vrouwtje neemt een gebogen houding aan en de vogels gaan over tot de paring.

Ze bouwen geen nest, maar maken een eenvoudig kuiltje op de kale grond, waarbij het vrouwtje hinderlijke grashalmen verwijderd. Vanaf half mei legt het vrouwtje twee eieren in het kuiltje. Bij het broeden draait het vrouwtje de dagdiensten alleen, pas bij het invallen van de duisternis komt manlief haar voor een korte periode aflossen. Als een mens of dier het legsel heeft aangeraakt of verschoven, rolt de nachtzwaluw de eieren naar een ander plekje, enkele meters van het oorspronkelijke. Als ze worden verrast bij het nest, doen de vogels alsof ze vleugellam zijn en lopen ze langzaam bij het nest weg.

bronnen: Grzimek, *Het leven der dieren; deel VII: Vogels 2*, p. 479
Thijssen, J.P., Zomer, *Verkade album*, p. 37-38

In Nederland komen naast de Nachtzwaluw (*Caprimulgus europaeus*), die overigens geen echte zwaluw is maar meer verwant is aan de spechten, ook de Gierzwaluw (*Apus apus*), de Boerenzwaluw (*Hirundo rustica*) de Huiszwaluw (*Delichon urbica*) en de Oeverzwaluw (*Riparia riparia*) als broedvogel voor.

- 1p 44 - Tot hoeveel genera (geslachten) worden deze vijf in Nederland broedende vogelsoorten gerekend?
- Leg je antwoord uit.

- 3p 45 Noem drie in de tekst vermelde prikkels, die een bepaalde reactie opwekken bij het mannetje of het vrouwtje; zet achter alledrie tot welke reactie die prikkel leidt.

Ook volwassen nachtzwaluwen die hun ouders nooit gezien hebben, lopen vleugellam weg als ze op het nest verrast worden.

- 2p 46 ■ Hoe komt dit type gedrag tot stand?
A doordat het erfelijk is vastgelegd
B doordat er gewenning is opgetreden
C als gevolg van inprenting
D doordat er inzicht is opgetreden
E door het proefondervindelijk te leren

Nachtzwaluwen leven van insecten, waarop ze in de schemering jacht maken. Op een bewolkte, koude avond zijn er vaak weinig insecten, zodat de vogels honger lijden. Houdt die honger enige tijd aan, dan kunnen nachtzwaluwen in een soort "koudeverstijving" raken: hun lichaamstemperatuur daalt, waardoor ze niet actief kunnen zijn.

- 1p 47 Leg uit waardoor de daling van hun lichaamstemperatuur leidt tot een verlaging van de stofwisseling.

- 1p 48 Welk voordeel heeft deze inactiviteit voor de nachtzwaluw?